

Guldläge i Uppland

Sten Sture, Gustav Vasa och den svenska industrins fader Louis De Geer nyttjade Dannemora gruva på sin tid. År 2007 är det nystartade Dannemora Mineral AB, med Lennart Falk i spetsen, som hyser förhoppningar om underjordiska skatter. Planerade investeringar på närmare 500 miljoner kronor och rekrytering av cirka 120 gruvarbetare och tjänstemän talar sitt eget tydliga språk.

Flaggan utanför det gamla gruvkontoret med anor från 1700-talet fladdrar i vinden. Förövrigt tycks den forna arbetsplatsen som en gång myllrade av människor alldeles tyst och stilla. Informationstavlor berättar om svunnen tid och via vitmålade utsiktspaviljonger kan man som besökare blicka ner i ödelagda gruvschakt och hissna.

Gruvdriften i Dannemora startade för över 500 år sedan och järnmalmen har ett gott rykte över hela världen. Det sägs faktiskt att det var leveranserna här ifrån som lade grunden till engelska Sheffield's framskjutande roll som stålstad. Men 1992 lades verksamheten ner till lokalbefolkningens stora förskräckelse. SSAB som stod för brytningen fram till stängningen tyckte helt enkelt att världspriset på järnmalm var för lågt för att verksamheten skulle anses lönsam. Men läget har förändrats - tack vare utvecklingen och den ökande konsumtionen i Kina och Indien har priset för järnmalm tredubblats. Och förväntningarna hos såväl lokalbefolkningen som initiativtagarna är stora.

- Jag fick nys om tillgångarna i Dannemora gruva våren 2005 och kontaktade Bergmästaren för en titt på gruvdokumentationen som gjordes vid nedläggningen. Och jag blev verkligen förvånad. Det visade sig finnas minst 24 miljoner ton järnmalm kvar i gruvmörkret och goda indikationer på både guld och andra eftertraktade mineraler, säger initiativtagare och geolog Lennart Falk.

Första steget var att ansöka om undersökningstillstånd hos Bergstaten som sköter myndighetsprövningar innan såväl undersökningar som gruvor får startas.

- Jag hade lämnat arbetet som vd och delägare i Schweden Splitt AB vid den tidpunkten och funderade på att ta det lite lugnare. Men när jag fick upp ögonen för tillgångarna i Dannemora ville jag arbeta vidare. Jag har alltid tyckt om att arbeta ute i naturen och bestämde mig för att bli geolog under ett sommarjobb som diamantväktare, säger Lennart Falk.

I dag har Dannemora Mineral AB två helägda dotterbolag och LKAB Prospekterings förne vd Lars-Göran Ohlsson har hoppat in som koncernchef:

- Jag praktiserade i Dannemora gruva under utbildningen till bergsingenjör på 70-talet och det känns jättekul att vara tillbaka. Jag påbörjade min första mineralsamling redan som liten och älskar gruvmiljön. Tanken var att gå i pension men jag kunde inte tacka nej till en post som vd för en av Sveriges äldsta gruvor med bevarad och vacker bruksmiljö.

Pensionen får helt enkelt vänta till fördel för ett långsiktigt och energikrävande mastodontprojekt. Just nu genomförs en s.k. feasibility-studie av en oberoende konsult som ska ligga till grund för framtida investerings- och produktionsbeslut. Innan järnmalmsbrytningen kan starta måste man dessutom sätta igång uppumpning av tre miljoner kubikmeter vatten som fyller 320 meter av den 620 meter djupa gruvan. Arbetet lär ta cirka sex till åtta månader. Under 2008 väntar de första provbrytningarna och utskick av varuprov till presumtiva kunder inom stålindustrin.

- Vi planerar att bryta 1,5 miljoner ton järnmalmsprodukter per år och ser stora konkurrensfördelar i och med vår närhet till hamnen i Hargshamn och stålverken i Tyskland, säger Lennart Falk.

Dannemorafältet är tre kilometer meter långt och upp till 800 meter brett. Därutöver har företaget undersökningstillstånd att leta underjordiska skatter på ytterligare 17 ställen i nordöstra Uppland. En nyanställd kvinnlig geolog går som bäst igenom brukets borrhärnarkiv från 1880-talet och framåt för att kartlägga och planera framtida provborrningar. Redan innan gruvan stängdes hittades bland annat en 1 500 kvadratmeter stor kopparmineralisering 460 meter ner med enstaka guldhalter på upptill 4 gram per ton.

- Det är ett bra värde men det måste till stora volymer för att det ska vara värt att bryta. Historiskt sett har man inte fokuserat på något annat än järnmalm och zink i Dannemorafältet så det finns mycket att undersöka. Men de första tre åren tänker vi satsa enbart på järnmalmsbrytning, säger Lennart Falk.

Vi tar oss ner i gruvmärket. Temperaturen ligger på cirka åtta grader och en ljusslinga löper längs den karga och fuktiga väggen. Det är dunkelt men gruvgången känns relativt rymlig.

Under 2008 börjar rekryteringen av gruvarbetare. Ett resebrev från 1774 uppger att malmen bröts med krut och att gruvarbetarna borrhade upplättrade på utskjutande stockar med hål och kantiga klippor under sig.

Vilken arbetsmiljö väntar gruvarbetarna på 2 000-talet?

- Det har hänt mycket inom gruvindustrin de senaste trettio åren. I dag är det senaste hightech som gäller och alla tunga arbetsmoment är borta. Istället för att till exempel stå med borsten i hand sitter man i en stor truck med små spakar, säger Lars-Göran Ohlsson väl tillbaka i dagsljuset.

De räknar med att anställa 120 personer. Helst erfaren personal som känner till gruvan och dess underjordiska gångar. Men det kan bli svårt.

- Ortsbefolkningen är oerhört positiv. Men många erfarna gruvarbetare har gått i pension så vi räknar med att starta ett utbildningsprogram för cirka 10-15 stycken redan till hösten, säger Lennart Falk.

Seppo Hakulinen har jobbat 28 år i gruvan som ortdrivare samt skraplastare. I samband med nedläggningen sadlade han om till bilmekaniker. I dag driver han en liten bilverkstad i den välbevarade gruvmiljön:

Publicerad i Relation, Uppsala

- Jag var med om en enorm teknikutveckling, dels övergången från rälsbundet arbete till gummihjulsdrift, dels övergången från handhållna maskiner till stora borrhöggregat. Det var mörkt och kallt men jag trivdes - min pappa var gruvarbetare så det kändes naturligt att söka sig till gruvan.

Sonen Timo Hakulinen, 34 år, var anställd som reparatör då gruvdriften lades ner 1992. I dag är han maskinoperatör i Gimo.

- Det var mitt första jobb och det bästa jag haft. De som en gång jobbat här i gruvan vill nog tillbaka, jag kan definitivt tänka mig att återvända om verksamheten startar upp igen.

Initiativtagarna räknar med att det kommer att kosta 4-500 miljoner kronor att blåsa liv i verksamheten. Utöver teknisk utrustning som maskiner till gruvan och anrikningsverket kommer man bland annat att satsa pengar på säkerhet. Därutöver kommer driftskostnader för ren produktframställning.

Vilken storlek förväntar ni er på vinsten?

- Omsättningen för järnmalmsproduktionen förväntas hamna på 630 miljoner per år. Men vi varken kan eller får uttala oss om en eventuell vinst förrän feasibility-studien är klar till sommaren, säger Lennart Falk.

Initialt har företaget drivits av privata investerare, bland annat Anders Wall och Hargs Bruk. Under 2006 genomfördes två nyemissioner på 1,1 respektive 15,1 miljoner kronor, under våren tar man klivet in på börsen.

Vad innebär en nystart av Dannemora gruva för Östhammars kommun?

- Utöver hundra arbetstillfällen i själva gruvan skapas säkert 300 jobb i kringverksamheter som service, handel och turistnäring. Även skolan och byggbranschen påverkas och det gäller att vi inom kommunen ligger steget före rent planeringsmässigt. Jag ska faktiskt sätta ihop en arbetsgrupp relativt omgående, säger Östhammars Näringslivschef Håkan Everhall.

Text
Thérèse Larsson

